

HEIM, ALBERT

Konsten att se och teckna af Albert Heim. - Nya metoder för teckningsundervisning. : Efter "New methods in education" af J.Lieberty Tadd. Med 9 illustr.

1901

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

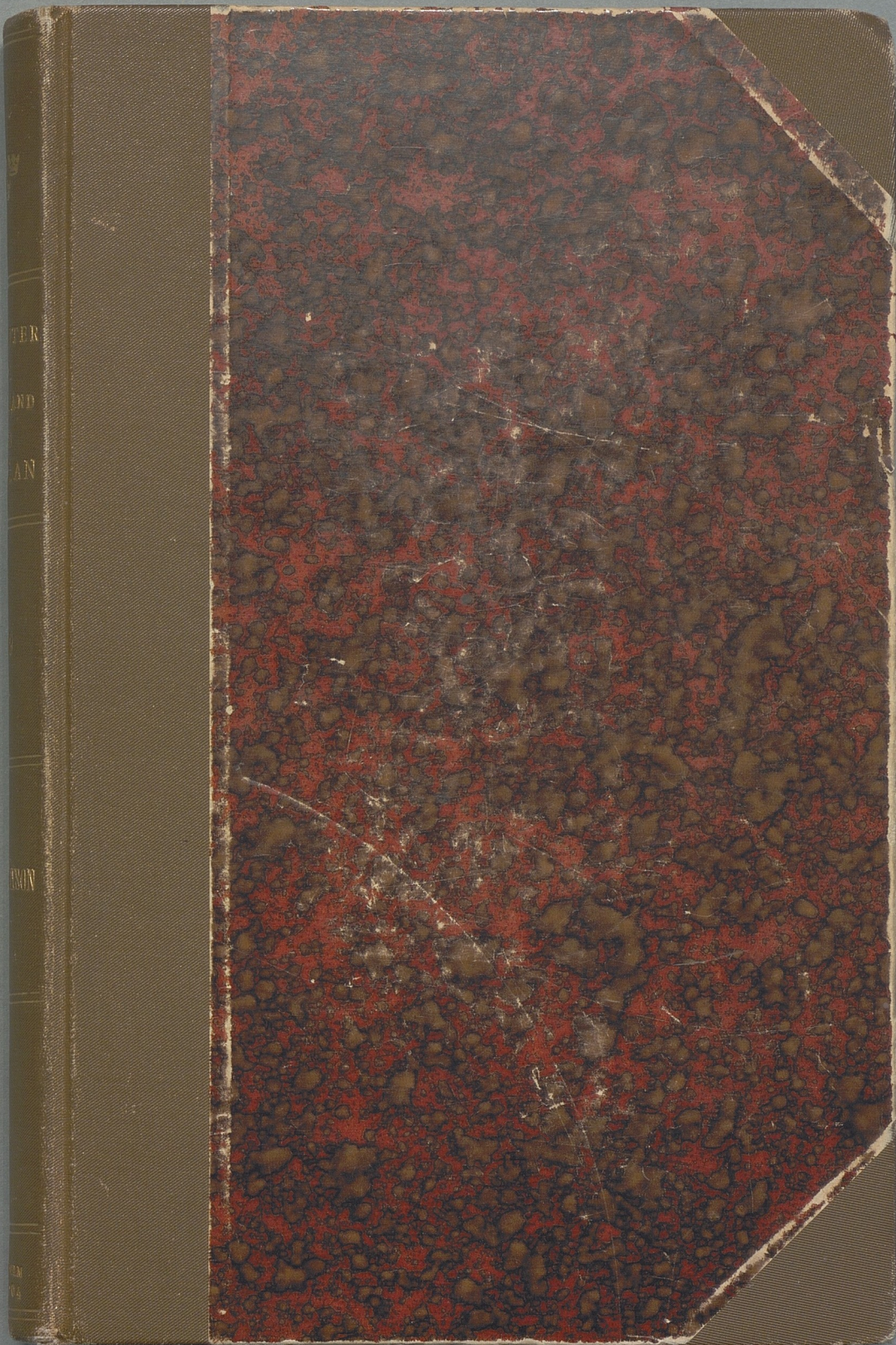
Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

TER

ND

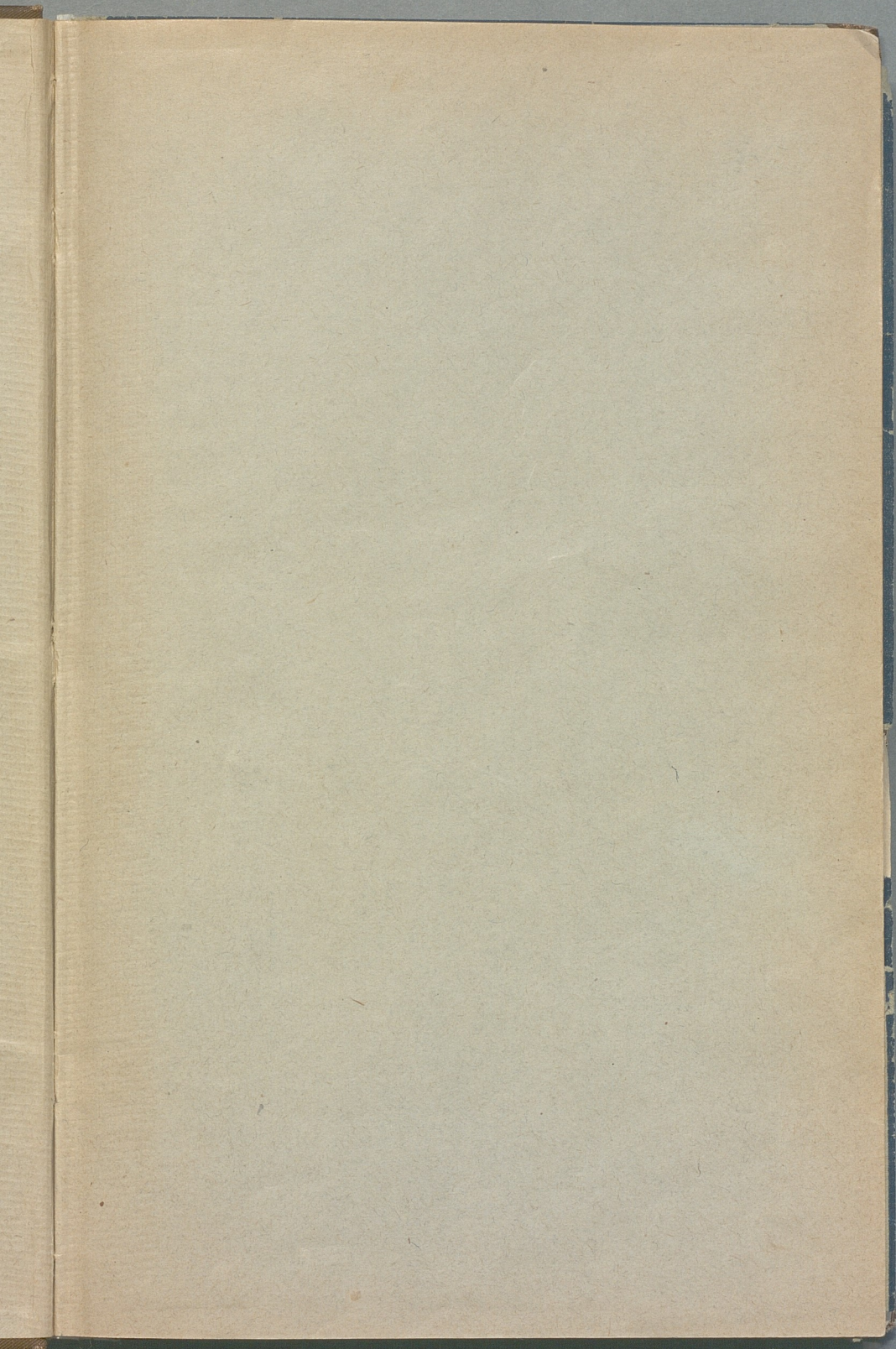
AN

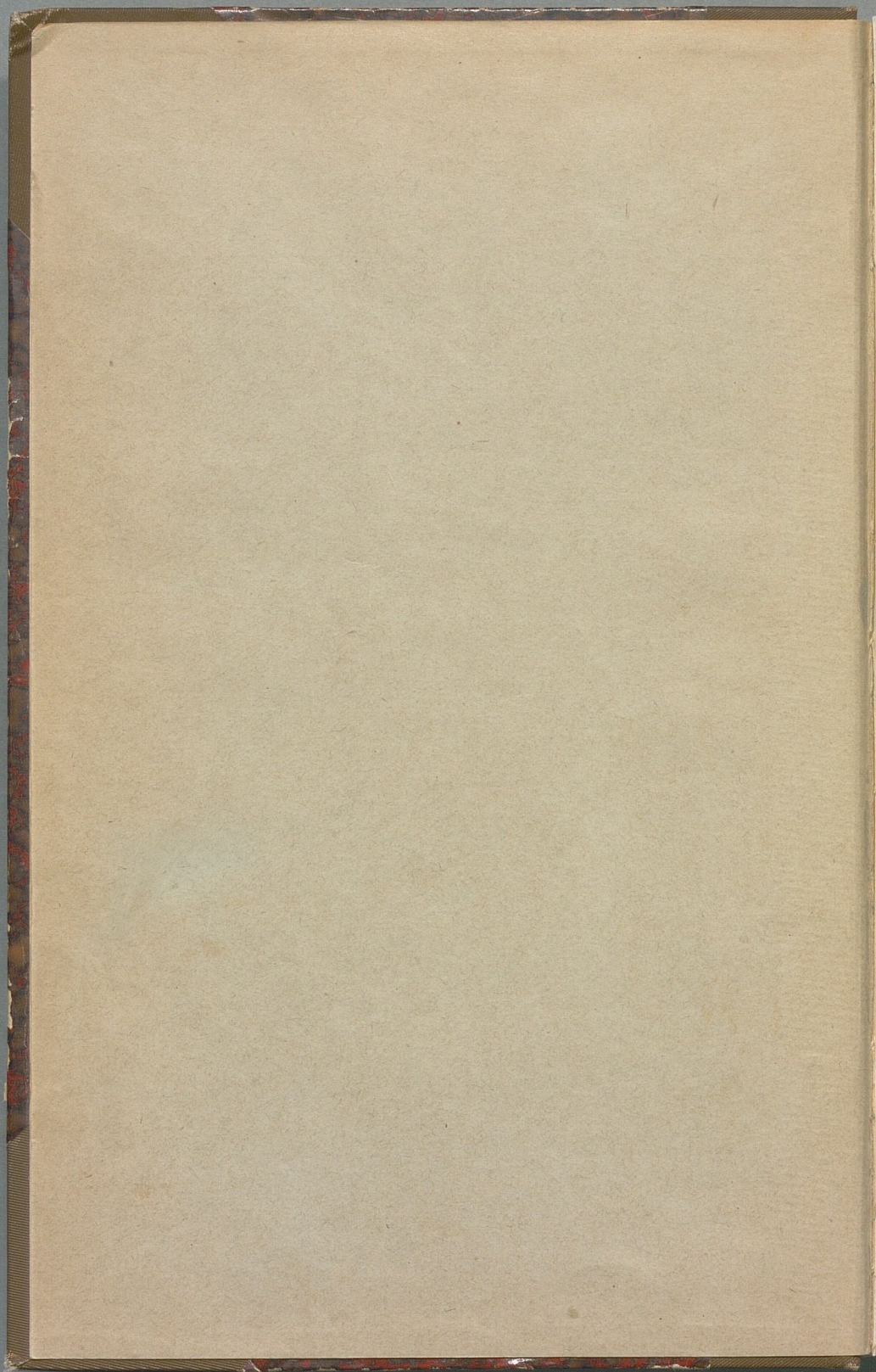
WIN

184

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

*Polygr.
Saml.*

N:o 1.

KONSTEN ATT SE OCH TECKNA

AF

ALBERT HEIM,
Professor, Zürich.

NYA METODER FÖR TECKNINGSUNDERVISNING

EFTER »NEW METHODS IN EDUCATION» AF
J. LIBERTY TADD.

MED 9 ILLUSTRATIONER.

SKRIFTER
UTGIFNA I SÄMBAND MED

Sko^{la}ns
TIDSKRIFT FÖR

FRÄMJANDE AF DE ALLMÄNNA LÄRO-
VERKENS TIDSENLIGA UTVECKLING

STOCKHOLM. ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

Pris 75 öre.

Anmälan.

SKOLAN.

Tidskrift för främjande af de allmänna läroverkens
tidsenliga utveckling.

Närmaste anledningen till denna tidskrifts framträdande är utgifvarens önskan att kunna i sin mån verka för det, som han anser vara första villkoret för läroverkets sunda utveckling, nämligen *de nedre skolstadiernas frigörelse från det tryck*, som f. n. hvilar på desamma från de högsta skolafdelningarna och som ytterst utgår från studentfordringarna. *En verklig ungdomsskola* göres oss behof, som gifver en naturlig och i sin art fullständig utbildning åt de unga, innan den i viss mån lärda utbildningen tager vid. Denna fordran har varit den, kring hvilken vännerna af läroverkets reform under sista tiden samlats, och den utgör en af hufvudtankarna i den motion af professor Ernst Carlson, som af riksdagen 1899 antogs och ledde till tillsättande af n. v. läroverkskommittéen. Den utgör ock själfva grundvalen för det yttrande i läroverksfrågan, som 1899 på uppdrag af chefen för Ecklesiastikdepartementet afgafs af herrar Höjer, Lindhagen och Boije. För denna reform önskar sålunda tidskriften att verka.

Men enligt utgifvarens mening är tiden för närvarande kommen för omfattande förbättringar ej blott af skolans organisation utan äfven af själfva undervisningen. Det finnes intet ämne, vare sig läroämne eller öfningsämne, som ej med afseende på behandlingen just nu är stadt i en rask utveckling: i religionsundervisningen framträder bemödandet att allt renare skilja religionens hufvudsak och väsende från bisak och oväsentligheter, modersmålet kräfver genom sina främsta representanter vid universiteten en själfständigare ställning särskildt i grammatiskt afseende, för svensk litteratur är intresset starkare än någonsin, och medan de nya undervisningsmetoderna i främmande lefvande språk gå segrande fram, ställas nya och allt större kraf äfven på undervisningen i latin och grekiska. Vi skulle så kunna fortsätta listan af ämnen, men hoppas att med afseende på dem alla genom den pedagogiska diskussion, som i vår tidskrift skall inledas, gifva bevis för vårt påståendes riktighet. Vore det förmätet att hoppas, att tiden vore kommen för *en enig sammanlutning kring vissa förbättringskraf för hvarje särskildt ämne?*

(Forts. å omslagets 3:e sida.)

SKRIFTER UTGIFNA I SAMBAND MED
"SKOLAN"
TIDSKRIFT FÖR FRÄMJANDE AF DE ALLMÄNNA LÄROVERKENES
TIDSENLIGA UTVECKLING

N:o 1.

KONSTEN ATT SE OCH TECKNA

AF

ALBERT HEIM,
Professor, Zürich.

NYA METODER FÖR TECKNINGSUNDERVISNING

EFTER »NEW METHODS IN EDUCATION» AF

J. LIBERTY TADD.

MED 9 ILLUSTRATIONER.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS
BOKTRYCKERI

KONSTEN ATT SE OCH TÄNKA

AV
ALB. BONNIER

STOCKHOLM
1901

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI. 1901.

Konsten att se och teckna *

AF

ALBERT HEIM.

Konsten för teckning och modellering förde mig som gosse först upp i bergen. Den allt mer mognande insikten, att man först måste förstå bergformationerna för riktigt kunna afbilda dem, ledde mig sedan småningom till geologien. Då jag nu talar om »konsten att se och teckna», så träder jag icke därmed, som det kan tyckas för utanför stående, ut ur mitt fack, utan hämtar, hvad jag har att säga, ur min egentliga yrkeserfarenhet. Kanske lyckas det mig att framställa några nya synpunkter.

Seendet är en mycket invecklad process. Det är långt ifrån nog med att näthinnebildnen uppstår och ledes till hjärnan. Därtill måste också komma *uppfattandet* och *tydandet* af bilden i hjärnan. Det är denna sida af frågan, jag nu vill sysselsätta mig med. Vi kunna hundra gånger om se på ett föremål och likväl uppfatta endast föga af bilden i vårt medvetande. Om vi också med glädje erinra

* »Konsten att se och teckna» är öfversättning af ett föredrag af prof. *Alb. Heim* i Zürich »Über Sehen und Zeichnen», hållet år 1894. Professor Heim är en af vår tids mest framstående kännare af Alpernas geologi och har skrivit flera stora verk därofver. Hans hufvudverk: »Bergskedjebildningens mekanik», är åtföljdt af en atlas med geologiska profiler från Alperna, aftecknade från naturen af honom själf med öfverlägsen skicklighet. Man kan lätt förstå, att en forskare, som ägnat sitt lif åt ett så inveckladt problem som Alpernas byggnad, skall ha särskildt starkt känt det i hans här återgifna föredrag framhållna behovet att genom noggrann afteckning af naturen kontrollera och fördjupa sina detaljobservationer.

oss det sedda, så minnas vi dock för det mesta mer den allmänna förnimmelse, anblicken väckte hos oss, än de noggranna formerna af det sedda själf. Och om olika människor betrakta samma föremål, t. ex. samma berglandskap, så är visserligen deras näthinnebild densamma, men den ena har uppfattat mycket, den andra litet af näthinnebildens med sitt medvetande.

I.

Vi äga ett enkelt och fullkomligt säkert medel att pröfva, hur pass *medvetet* vi sett. Detta medel är *teckandet ur minnet*. Vi vilja kalla det medvetet sedda det *iakttagna*. Teckandet ur minnet är vår iakttagelses själfkontroll. Med blotta seendet uträttas ingenting, det är det *medvetna* seendet, iakttagelsen, vårt sinne har gagn af.

Alla ha sett Vierwaldstättersjön på kartor, många också i verkligheten och känna alltså väl till dess form. Men försök nu att ur minnet teckna konturen af Vierwaldstättersjön, så som den synes på kartan!

Af liknande experiment på andra områden lära vi oss snart inse, hur ofullkomligt vårt medvetna seende är i de flesta fall.

Fråga till exempel personer utan naturvetenskaplig bildning: Hur många ben ha flugorna, fjärilarna, spindlarna? Hur sitta bladen på gullvifvans stjälk? Hur många ståndare har en tulpan, en äppelblomma? Hundratals människor se virrvarret i en myrstack utan att märka, att myrorna icke irra planlöst hit och dit, utan följa vissa vägar till bestämda mål — det ser endast en iakttagare. Ja, hur många veta ens, om siffran 4 på deras fickur är skriven som IV eller som IIII? Och låt en icke arkitekt försöka att ur minnet rita upp fasaden till en byggnad, som han ser nästan dagligen!

Ännu svårare blir uppfattningen, då färger förena sig med formerna. Alla ha vi beundrat färgteckningen på Apollofjärilens vingar — men hvem kan måla dem riktigt ur minnet? Ållonborren har på sidan omväxlande hvita och svarta fläckar. Hvad ha dessa för en form? Ja, så ofta vi än alla beundrat regnbågen, hur många ha väl därvid uppfattat färgernas ordningsföljd, hur många veta, om det röda

står innerst eller ytterst, och hur det förhåller sig med den andra yttre bågen i jämförelse med den inre och starkaste.

Vi kunna, med ett ord, konstatera att liksom vi göra en mängd omedvetna rörelser och vår hjärna genomkorsas af en mängd omedvetna tankar, så är också vårt seende i alla dess olika grader *vida oftare omedvetet än medvetet*. Så länge vi icke kunna teckna ett föremål riktigt ur minnet, så länge känna vi det ännu icke fullständigt. Den som säger: Jag vet mycket väl, hur det och det ser ut, jag kan bara icke teckna det, han bedrar sig själf. Stode formen fullständigt klar för hans inre öga, så skulle han också kunna teckna den. Att teckna ur minnet är vår uppfattnings själfkontroll.

Det medvetna seendet är på grund af olika öfning mycket olika för olika människor och med afseende på olika saker. Om vi se en fårahjord för oss, så finna vi där en dum enformighet i alla fysionomierna. Det är endast brist på öfning i »medvetet seende på får-fysionomier». Fårherden känner mycket bra igen alla sina får och särskiljer dem vid första ögonkastet, äfven oafsedt ägarmärkena. En landtbrukare, som har mycket med får att göra, för på våren sina tre får till en hjord på några hundra stycken. Han ser dem sedan icke på hela sommaren. På hösten hämtar han dem igen. Redan på två hundra meters afstånd känner han genast igen sina tre får bland alla de andra!

Vilja vi afsiktligt öfva oss till medvetet seende, är teckning enda medlet. — Alla ållonborrar tyckas oss lika. Det enda sättet att skaffa oss reda på skillnaden mellan de särskilda exemplaren är att *teckna af* dem. Om vi noga afteckna den ena ållonborren efter den andra med förstoringsglas, så skola vi snart märka, att hvarenda en kan skiljas från de andra, icke två förväxlar man! Men en sådan iakttagelse är icke möjlig utan att teckna. Endast genom tecknandet *tvingar* man sig att se tillräckligt medvetet, att iakttaga och att beakta det sedda med själen. Att teckna ur minnet är alltså en pröfning af vår iakttagelse, och det direkta tecknandet efter naturen är en *skola för medvetet seende, en skola för iakttagelse*.

Låt oss tänka oss i klart väder uppe på en hög altopp.

Ett »haf af toppar» bildar horisonten, den ena vid den andra som våg vid våg i hafvet! Men se vi närmare efter, så finna vi icke hafsvågornas inbördes likhet, — där äro icke två toppar, som verkligen äro till förväxling lika i formen. Tydligast komma vi underfund härmed genom att teckna af dem. — Berg tecknas på mycket olika sätt. Mången tecknar berg så, som en af oss skulle teckna får, — han är dilettant i fråga om berg. En annan förstår sig på berg och tecknar dem helt annorlunda. I ett väl tecknad panoramastycke skall den oändliga, individuella mångfalden i naturens former komma till sin rätt, man skall i afbildningen lika litet som i naturen kunna förväxla två toppar. Bäst pröfvas afbildningen, om man på teckningen lägger ett rent pappersark med ett hål af högst en centimeter i genomskärning. Genom detta måste man i det tecknade panoramat kunna känna igen hvarje topp för sig. I somliga panoramor är den ena toppen lik den andra, och man känner igen bergen mera på deras ömsesidiga läge och olika höjd än på deras form. Där felas just blicken för naturens individualisering, tecknaren har lika litet kunnat särskilja bergen, som vi kunna det med ållonborrar eller myror, han har icke tillräcklig förmåga och kunskap att se hvarje bergs egendomlighet *medvetet*.

Den som är nybörjare eller ovan, ser alltid, så framt han icke af naturen är en med genialisk blick begåfvad iakttagare, mycket litet medvetet och riktigt. Låt till exempel en slättbo för första gången komma upp i en bergsbygd och fråga honom, hur långt borta han anser, att den och den toppen ligger. Han skall till en början alldeles underskatta afståndet och tala om en timmes väg, när det är fyra eller sex timmars, och om 200 meters höjd, när det är 1,000. På samma sätt går det oss bergsbor på slätten.

Konstnären, som i relief modellerar berg utan att ha mätt dem, tecknaren eller målaren, som är ovan vid berg, alla öfverdrifva de branterna; berget blir dem i bild aldrig fruktansvärdt nog. »Konstmålarnas» landskapstafflor förete ofta bergsluttningar sådana, som endast kunna förekomma på månen, där tyngdkraften är mindre och luft och vatten saknas, men som äro omöjliga på jorden. I reliefen har man förut alltid med flit öfverdrifvit höjdskalet, anseende, att det

»annars icke gjorde det rätta intrycket». Man bevisade därmed blott, att man själf ännu icke hade något vid sanningen uppfostradt öga och var oförmögen att uppfostra andra till riktigt medvetet seende. Nu stå vi härvidlag på en annan ståndpunkt. Erfarenheten har lärt, att genom en riktig och noggrann framställning af detaljerna intrycket af det hela blir så mycket starkare, att hvarje onaturligt förstorande icke blott är onödigt, utan tvärtom verkar frånstötande och på samma gång hindrar en finare karaktäristik. Vid den allmänna schweiziska utställningen år 1883 blef ingen relief med öfverdrifven höjdskala belönad.

Endast den, som tecknat mycket uppe i bergen, vinner till slut en säker förmåga att iakttaga dem och börjar att se sanningen medvetet; på samma sätt är det på alla andra områden.

Det medvetna seendet är af naturen mycket mera utveckladt hos den ena än hos den andra. Där finnas stora medfödda och ärfda olikheter. Som ännu en betydande faktor kommer därtill *uppfosttran*, icke blott af föräldrar och lärare, utan också af hela »lifvets skola».

Vilden ser vida mer medvetet än den civiliserade människan, han hänger sig med fullt intresse åt sinnesintrycken, utan att låta sin uppmärksamhet störas af andra tankar. Hans lif och hans omgifning fordra och uppöfva en sinnenas ständiga uppmärksamhet. På samma sätt, om också icke i lika hög grad, uppöfvar sig den i det fria och i synnerhet i ensamheten uppväxande civiliserade människan. Mycket ofta finna vi, att små barn och barn ända till tio och tolf års ålder kunna se förvånande medvetet. De ge akt på något ovanligt, som ligger på marken, mycket förr än vi, de hitta det fortare. I den senare ungdomsåldern inträder vanligen åter en förslappning. Sinnet är alltför ofta sysselsatt med andra ting än omgifningen. På denna inre tankevärld inverka sinnesintrycken snarare störande, man söker ignorera dem. Man behöfver dem också föga i det dagliga lifvet, ty vägarna, vi gå på i staden, äro jämnade, trappstegen likformigt höga, och dörrlåsen kan man få tag i med förbundna ögon; icke ens maten behöfver man söka, den lägges på tallriken framför en. Det möter oss på det hela taget ofta under

långa tider ingenting på vår väg, som är värdt att iakttagas. Vi vänja oss vid att gå en halftimme på gatan, försjunkna i tankar, utan att beakta en enda af våra synförmimmelser och göra bruk af dem för vår hjärna. Om civilisationens unge son har olyckan att växa upp i en stad i stället för på landet och nödgas besöka ett gymnasium i stället för en realskola eller verkstad, så försvinner ögats iakttagelseförmåga ofta i förskräckande grad. Han sysslar blott med en inre värld af föreställningar, tänker på dessa och vänjer sig allt mera vid att endast i förbigående ge akt på den yttre världen. Han känner naturen blott genom böcker, icke af att ha sett den. Hvad hans ögon se, hans öron höra, hans näsa luktar, det märker han knappast mera, och denna brist på iakttagande af sinnesförmimmelserna blir allt mer till en vana. Det är mycket sällan den sålunda förlorade iakttagelseförmågan kan återvinnas. Den stackars människan ser hela sitt lif utan att se och utan att märka, att han ingenting ser. Många kunna till och med så bokstafligt »förlora ur sikte» naturen, att de låta sin tankevärld bestämma tydandet af hvad de se, och inbilla sig se i verkligheten hvad de förut tänkt ut åt sig i hufvudet, i stället för att det är sinnesintrycken, som borde leda och befrukta deras tankar. Ju intensivare färg de subjektiva glasögonen ha, ju mer kontrollen genom iakttagelsen försvinner, desto mer opraktisk och ensidig blir småningom hela människan. Hur många villfarelser i själfva iakttagelserna och än mer i tydandet af det sedda uppstå icke därigenom! Hur många är det icke inom alla yrkesgrenar, läkare och naturforskare icke undantagna, som medvetet eller omedvetet lida af att de förlorat »blicken» och icke mer kunna fullständigt afhjälpa denna skada! Skolan utbildar allt för ensidigt tanke- och föreställningsförmågan och försummar uppöfvandet af sinnesförmimmelserna. Det har en mängd erfarenheter beträffande mina elever ofta visat mig i rent förskräckande grad till och med hos unga män af stor intelligens, hvilka säkert från början varit allsidigt godt begåfvade; och det framgår därvidlag på ett i ögonen fallande sätt, att det rena gymnasiet, detta fäste för en förbenad skolastik, lika aflägsnad från idealet som från öfverensstämmelse med behofven, fördärfvar det medvetna seendet

vida mer än den efter verkligheten mera lämpade realskolan. Den naturvetenskapliga undervisningen i mellanskolan, som skulle byggas på elevernas särskiljande och jämförande själfiakttagelser, är icke till fyllest som motvikt och bedrifves dessutom ofta på ett olämpligt sätt; den matematiska undervisningen lösslites från naturen, och teckningen försummas och göres till biämne. Det enda korrektivet — ofta en sannskyldig räddning — ligger däri, att ynglingen har någon samlarvurm, sysslar med något handverk på lediga stunder eller idkar en sport, som drifver honom till naturiakttagelse; då vänjer han sig icke helt och hållet af med att se!

*

Teckningen borde allt ifrån början bedrifvas icke som en dressyr i framställandet af det sköna, utan som en *skola i konsten att se*. Den tekniska färdigheten skulle endast uppöfvas som bisak, ungefär som skönskriften till det grafiska språket, men denna teckningskalligrafi icke ställas öfver själfva språket, som den har att tjäna.

Det är intet tvifvel om, att icke teckningsundervisningen i skolorna är ställd på en helt annan och oriktig basis. I stället för att teckna af olika verkliga föremål (efter naturen), hvilket sporrar den naturliga lusten och fattningsförmågan, tecknar man efter tråkiga abstrakta surrogat sådana som planscher och gipsafgjutningar, företrädesvis, ofta till och uteslutande, ornament, som dock själfva äro en af mänsklighetens senare konstprodukter, af gagn för arkitekten, konstnären och särskilda yrkesklasser, men som intet ha att göra med människans egentliga behof. Människan måste tvärtom lära att se och uppfatta helt andra former af de mest olika slag. Ornamentet, hvarom teckningsundervisningen så ofta uteslutande vänder sig, är blott en liten, speciell sida af det oändligt mångfaldiga människolifvet.

Vid mången teckningsundervisning öfvas blott tålamodet och blyertspennföringen, och man begär en vacker ritning efter plansch i stället för att låta eleven söka uppfatta och återge verkligheten. Många barn ha vid tidiga år en betydande teckningstalang. Men då några år af stelnad, skol-

mässig teckningsundervisning gått däröfver, har glädjen vissnat bort till ledsnad och »barnkammarens teckningslust är försvunnen», själförtroendet förstördt. Den som misslyckats i afteckningen af ett stiliseradt akantusblad, vågar sig aldrig på en lefvande blomma eller ett lefvande djur. Man upphör att teckna och påstår slutligen, att *man icke kan*. Därigenom blir det medvetna seendet allt mer och mer liksom aftrubbadt. Mången 15-åring liksom mången vuxen kan t. ex. icke längre teckna en sådan bild af en fågel, som de *före* all teckningsundervisning i åldern mellan 5 till 10 år åstadkommo. Hirt i München går på grundvalen af de erfarenheter, han gjort, till och med så långt, att han kallar skolutställningarna af tekniskt väl utförda teckningar »massgrafvar för talangen och naturlighet», och fordrar med rätta i deras ställe roliga skissböcker, i hvilka föremål af alla slag, växter, djur, husgeråd, byggningar, landskap och människor, förekomma. Vid den skolmässiga, »metodiska» teckningsundervisningen vill man i många fall utgå från det raka strecket såsom det teoretiskt enklaste, men det raka strecket ligger hvarken för vår hand eller är så lätt att finna i naturen. Barnet känner det raka strecket nästan blott från människornas verk; kroklinjen åter känner det vida bättre, det har sett den öfverallt i naturen, det kan genast skilja den kroklinje, som bildar ett pärons kontur, från den som aftecknar ett äpple eller en potatis eller en ansiktsprofil, och det kan mycket förr rita sådana linjer än raka, det har en utpräglad känsla härför. När man till hvarje pris vill uppbygga teckningsundervisningen syntetiskt från den raka linjen och i början endast låta eleven göra de allra enklaste ting, så är det ungefär detsamma, som om man ville förbjuda ett sex års barn att tala eller sjunga, därför att det ännu icke kan deklinera verben eller känner till tonskalor och intervaller. En alltför långt drifven teoretisk planmässighet har för öfrigt efterlämnat liknande spår i många saker. Hur ofta, för att blott nämna ett fall, förstöres icke den talangfulla uppfattningen af och insikten i matematiska förhållanden därigenom, att man plågar eleven med bevis för ting, som förefalla honom naturliga och själfklara, i stället för att tvärtom uppöfva hans geometriska känsla och öfverlåta beviset, såsom varande af blott teoretiskt intresse,

åt den egentliga systematiserande vetenskapen. Liksom barnet i det ofvan anförda exemplet skulle vänjas af att tala, så afvänjes det genom en sådan systematiskt teoretiserande teckningsundervisning från att se på naturen och teckna mera komplicerade föremål. Hvarför bringa barnet in i en sådan utvecklingsgång och förbjuda det att göra bruk af, hvad det redan iakttagit och känner till? Låt barnet ha sin naiva, dristiga uppfattning i fred. Undervisningen skall glädja sig åt det som, när den tager vid, redan förefinnes hos barnet; den kan ansluta sig till detta, analysera det och därigenom vinna större klarhet öfver sitt mål, men den skall icke ignorera det och förstöra det genom missaktning. Endast elever af ovanlig begåfning öfvervinna nu för tiden skolans felfgrepp utan att gå under med ornamentet eller gipshufvudet. Den teckningsundervisning, som är afsedd för alla, skall öfver hufvud taget vara helt annorlunda än den i en konstskola. Men alltför ofta se vi, att teckningslärarna i allmänna skolor anse sig böra undervisa i de första grunderna till konstteckning. Hvilken helt annan schvung kommer det icke i teckningsundervisningen, om man åldern mellan 9 och 15 år låter eleverna i stället för ornament efter plancher ena gången t. ex. teckna efter naturen murgrönsblad, som de själfva varit och plockat i skogen, andra gången ger dem en uppgift som t. ex. följande: »Till nästa gång skola ni se på kattor, så väl afbildade som i synnerhet lefvande, och då skall jag dela ut pappersark åt er, på hvilka ni sedan ur minnet skola teckna en katt i hvad ställning ni vilja med enkla linjer, så få vi se, hvem som gör den bästa teckningen!» Man bör då fordra en teckning, som tydligt föreställer en katt och icke något annat djur, och jämföra den med afbildningar af andra djur, men man skall icke fordra en vackert fulländad teckning. Då eleven, som tecknar efter verkliga föremål — natur eller människoverk —, börjat att riktigt se det individuella i föremålen, kan man öfvergå till en ny serie. Samma föremål kan åter uppträda vid olika åldersgrader, men för hvar gång bör man fordra motsvarande mera. Det är oriktigt att taga möjligheten till ett tekniskt felfritt utförande som måttstock vid utväljandet af de föremål, som skola tecknas. Att jag visser-

ligen icke vill helt och hållet bannlysa ornamentsteckningen, så som den nu bedrifves, förstås af sig själf. Den skall öfvas i inskränkt mått, i synnerhet af talangfullare och mera framskridna elever, vid sidan af återgifvandet af verkligheten, men den skall icke undantränga detta sistnämnda och långt viktigare, och den tillhör helt och hållet en mera framskriden åldersgrad eller till och med specialsolan i konstslöjd.

Helt visst stöter en sådan omgestaltung af teckningsundervisningen på stora svårigheter, i synnerhet därför att flertalet af teckningslärarna själfva icke genomgått denna »skola i medvetet seende» och knappast skulle kunna reda sig därvidlag. Det är lättare att kritisera ett ornament med planschen bredvid sig än att se och förklara de gröfre fel, som kunna förekomma i afbildningen af en katt i en ställning, i hvilken man kanske aldrig så noga iakttagit den. Men småningom skall läraren lära sig själf på samma gång som eleverna och finna sig till rätta. Antalet af lämpliga föremål, som erbjuda sig i alla olika grader af svårighet, är ju mycket stort och växlar också med årstiden.

Vildarna teckna liksom barnen, naivt, men bra, så som de iakttaga. Då man först fann djurteckningar af slående natursanning i minst tio- till tjugutusenåriga grottor, inristade på rendjurshorn eller ben och föreställande mammutdjur, renar, mysksoxar, hästar etc., då upphofvo fornforskarna, som fått sin naturliga gåfva att teckna förstörd af den pedantiska teckningen i skolorna, ett väldigt skri: Omöjligt kunde dessa fynd vara äkta! I dessa uråldriga tider kunde man omöjligt teckna bättre, än de flesta skolmässigt bildade människor kunna nu för tiden. Men de öfvertygande fynden — ett af de vackraste har jag själf gjort — blefvo allt flera och flera. Slutligen berättade också upptäcktsresande om nutida vildar, som teckna lika naivt och träffande — ofta vida bättre än europeerna, som besöka dem, och som under loppet af tio år åtnjutit två timmars teckningsundervisning i veckan. Man började begripa, att tecknandet vida mer beror på den iakttagande blicken och förtrogenheten med de framställda föremålen än på teknisk handuppöfning eller en framskriden »konst», och att just vildarnas sätt att teckna åter speglar sig i de små barnens ursprungliga teckningstalang.

Först i en kulturperiod, som är mycket yngre än diluvialgrottornas, ha liksom hos många ociviliserade folk nu för tiden religionerna genom öfverretandet af fantasien förstört den naiva naturteckningen, och så har småningom ornamentet uppstått. Den allmänna förmågan af medvetet seende har aftagit med civilisationen, däremot har den i detaljer och på flera specialområden blifvit fullständigad och yrkesmässigt fördjupad.

En tecknare ser allt med andra ögon. Han bevarar ett klarare minne af alla former, han kan göra sina tankar klarare och begripligare för andra och läsa bättre i deras miner. Han ger akt på tusen nyttiga saker mera, han finner sin väg bättre, han orienterar sig öfverallt lättare. Steg för steg i lifvet har han alltid en fördel framför andra, hvad än hans yrke må vara.

Det synes mig viktigt att betona detta i en tid, då det vimlar af fotografamatörer och yrkesfotografer. Jag vill icke säga, att icke också fotograferandet kan lära en att se, men dess betydelse för konsten att lära sig se är försvinnande liten i jämförelse med teckningens betydelse. Genom fotograferandet lär man sig icke iakttaga. Dessutom kan fotografien i flere fall aldrig objektivt ersätta teckningen. Den arbetar andligt blind och utan förstånd. Den återgifver ofta tillfälliga, öfvergående skuggor och dagrar, som kunna vara alldeles oväsentliga, med en sådan skärpa, att den undanskygger det väsentliga. Tecknaren åter kan framställa det väsentliga och göra det gällande och behandla det oväsentliga lättare. Helt visst kan fotografien åstadkomma oerhördt mycket, jag vill icke förneka dess betydelse, den åstadkommer i flere fall långt mera än teckningen är i stånd till, men den kan icke öfverallt ersätta teckningen, därför att den utan urval medtager alla de tillfälliga detaljerna i situationen för ögonblicket.

Hur ofta får man icke, när man vill uppmuntra någon att teckna, höra invändningen: »Jag *kan* icke teckna». Men det är nästan alltid ett misstag. Visserligen får man icke tro, att teckningen går liksom af sig själf; det är en stark andlig ansträngning. Pennföringen, tekniken, det är en småsak. Hvad som brister, det är snarare den andliga discipli-

nen i att konsekvent och noggrant betrakta föremålet, tränga in i det och förstå det, så att man icke blott får ett allmänt intryck däraf, utan uppfattar dess linjer och deras sammanhang och kan upplösa det i linjer. Anstränger man sig en gång försöksvis på fullt allvar att göra detta, så lyckas också afbildningen tillnärmelsevis ganska bra. Vanligtvis råkar då den, som ändtligen samlat sina krafter till ett sådant försök, i icke ringa förvåning öfver upptäckten, att han verkligen kan teckna ordentligt, blott han icke far omkring med blyertspennan på papperet, innan han riktigt sett på det föremål, det är fråga om. Att se är grundvalen för tecknandet, och vi se och iakttaga tillräckligt grundligt och allvarligt, endast då vi skola *teckna*. Det ena underlättar det andra. I tecknandet ligger ett välgörande moraliskt tvång att se medvetet — och därför är teckningen *en skola för seendet*.

II.

Låt oss betrakta vårt ämne från ännu en annan synpunkt. Vi se bort från teckningen som en skola för seendet och göra oss i stället frågan, hvad som fordras för att åstadkomma en verklig *bild* af ett föremål. På afbildningens art — om skulptur, relief, teckning, målning — kommer det här icke an. Jag vill då genast i början uppställa en erfarenhetssats, som har visat sig vara ett psykologiskt faktum:

Det är omöjligt att i bild riktigt framställa ett oförstådt föremål. Endast den, som förstår ett föremål riktigt, kan riktigt återge det. Den mest slafviska trohet i återgifvandet af det iakttagna är icke ensamt tillräcklig och gör oss icke andligt mogna för vår uppgift. Detta faktum möter oss i alla möjliga former, såsom jag vill bestyrka med några exempel.

I den öfre delen af bergbäckarnas områden ha de uppåt trädformigt sig förgrenande klyftorna blifvit allt djupare och djupare ingrädda genom att gruset blifvit bortspoladt, och härigenom har på slutningen uppstått en betydlig urhålkning, som alltjämt tillväxer. I den nedre delen, där bäcken kommer ut på hufvuddalens slätare mark, aflagrar han detta grus i form af en kägelformig hög, hvars spets växer allt högre upp i bäckklyftan, och hvars bas buktar sig allt längre ut i hufvuddalen. Urhålkningen där uppe motsvarar utbukt-

ningen där nere. Den senare har ju vuxit upp ur den förra, urhålkningen har lämnat gruset till käglan. Detta förhållande har man förut icke förstått. Man underskattade betydelsen af de förändringar, det rinnande vattnet allt fortfarande åstadkommer och ansåg bergformerna ursprungligen gifna så, som de nu äro och icke småningom utmodellerade. Kartograferna sågo nog utbuktningen nedtill, men de tecknade den felaktigt som utlöpare af någon bergås på sidokanten af urhålkningen, i stället för att låta den växa fram ur själfva urhålkningen. Så voro till exempel ännu för trettio år sedan på den schweiziska kartan 1 : 100000 alla gruskäglor alldeles oriktigt tecknade och graverade, därför att de icke blifvit rätt förstådda. Den gamla österrikiska kartan öfver de italienska alperna åter tecknade härvidlag mycket tidigare med förstånd. Först de senaste kartorna öfver Schweiz i 1 : 50000 framställa gruskägloerna riktigt.

Vid vanlig afteckning af berg är det på samma sätt. I hvarje berg ser kännaren två system af linjer. Det ena betingas af bergets *anatom*i, det vill säga dess byggnad: dess stenarter och deras lagring, det andra af *bortvittringen*. Förvittringen formar efter enhetliga lagar, som dock äro olika allt efter materialet. Än är det ena, än det andra linjesystemet det förhärskande i de olika bergformerna. Den som icke förstår det ömsesidiga förhållandet mellan dessa båda linjegrupper, kan aldrig uppfatta dem riktigt eller afbilda dem riktigt. Han gör en slags mosaik af klippkanter och klyftor och snöfläckskonturer, men ger ingen begriplig bild af berget, som det är. Man ser icke, hvilken linje som betecknar kant, hvilken klyfta, hur bergkammarna utveckla sig ur hvarandra o. s. v.

Vi bergtecknare till yrket hafva vidare sedan länge gjort den erfarenheten, att våra originalteckningar förlora mycket af sin ursprungliga karaktär, när de af gravören öfverflyttas på stål eller sten. Den samvetsgranna gravören blir hård och stel; den som söker gifva konstnärlig schvung åt sitt stick, brister i noggrannhet. Vi hafva sålunda för länge sedan insett nödvändigheten af att själfva gravera eller radera våra teckningar och därigenom undvika icke-fackförståndige mellan-händer. Numera har ock själfva sättet för den grafiska re-

produktionen blifvit i så ofantlig grad förenkladt och så mycket lättare än förr, att man kan och bör allt bestämdare uppställa den fordran, att naturforskaren tecknar sina bilder själf till reproduktion och sålunda utgifver så att säga egna originalteckningar. Må vara att de äro tekniskt mindre fullkomliga, de äro det oaktadt värdefullare.

Hvad vi ofvan framhållit om bergen, har blott tjänat som exempel. Alldeles på samma sätt förhåller det sig nämligen med framställning af växter, djur, människor. Det är en sedan årtusenden gjord erfarenhet, att utan anatomiska insikter kan icke en arm, icke ett ben tecknas, målas eller modelleras riktigt.

Å andra sidan gäller lika ovillkorligt, att om en oriktig föreställning om föremålets beskaffenhet finnes hos tecknaren, denna oriktighet liksom projicierar sig i teckningen och förleder till misstag. Vid första blicken på åtskilliga äldre tidens afbildningar af naturvetenskapliga föremål upptäcka vi den tidens felaktiga teorier. Blott efter hand under tidernas lopp frigöra sig till exempel kartor och bergafbildningar från sin tids subjektiva prägel och villfarelser och kämpa sig fram till större objektivitet. Se här ännu ett exempel på, hur felaktiga föreställningar förleda till felaktig teckning. I Thayngen-grottan i kantonen Schaffhausen fann man bland andra af istidsmänniskor på benplattor och horn inristade bilder också en teckning af den bakre hälften af ett svin. Svansen syntes icke tydligt, ty plattan var söndervittrad just på det stället. Den litografiske tecknaren ansåg några rispor för en ringlad svans och antydde en sådan i sin afbildning. Då blef det genast ett förskräckligt väsen bland fornforskarna: Nu var då bevisadt, att här var frågan om idel förfalskningar, ty då för tiden fanns det endast vilda svin, och alla dessa låta svansen hänga, det är endast det tama svinet, som ringlar upp den. Bilden kan icke vara äkta och uråldrig, ty då för tiden kunde det icke falla någon människa in att hitta på en hopringlad svans. En noggrannare undersökning af originalbilden bevisade likväl snart, att misstaget endast var på den litografiske tecknarens sida. Några spår af streck i originalet hänvisade mycket tydligare på en hängande svans. Tecknaren, som icke var hemmastadd i detta ämne, hade sökt

den hopringlade svansknorren, som han kände till, och äfven trott sig finna den.

För många, hvilka se på en afbildning eller ett konstverk, äro en del fel alldeles likgiltiga; de ge icke akt på dem, och om man gör dem uppmärksamma därpå, så säga de, det är mig alldeles likgiltigt, det är ju endast fråga om den konstnärliga helhetsverkan. Det finns till och med »konstnärer», hvilka lägga i dagen ett förakt för noggrant och troget naturstudium, i det de inbilla sig, att deras fantasi är något högre än naturen, och som gentemot den så kallade realismen uppställa en missförstådd idealism och brösta sig öfver denna. För dessa betyder det ingenting, om några muskler eller ben ligga orätt; de måla omöjliga klippformationer, omöjliga bergslutningar, omöjliga belysningar, etc. etc. Alla dessa fel störa dem icke, — ty däri skall just sann konstnärsfrihet vara att söka. Mig påminna dessa konstnärer om en poet, som efter behag gör meterfel, eller om en musiker, som midt i ett konsertstycke spelar falska toner eller lämnar takten ur räkningen.

För ett *bildadt öga* är detta helt annorlunda. Det stötes af sådana fel. Ett konstverk borde dock icke, så synes det mig, stöta ett verkligt bildadt, medvetet seende öga. Men villkoret härför är, att konstnären allsidigt inträngt i det framställda föremålets väsen — dess allmänna och individuella beskaffenhet, dess yttre form och inre anda — och att han känner sitt föremål bättre och har studerat det grundligare än alla hans åskådare, så att dessa kunna fördjupa sig i hans verk och där studera föremålet, såsom de studera en naturens egen skapelse. Noggrannhet och sanning i detaljen skymma aldrig den konstnärliga idéen, denna må vara huru upphöjd som helst öfver de vanliga tankarnas krets.

När en så kallad idealist säger: hvad bekymrar mig, att lejonet i Luzern på hvarje framtass har en få för litet och att muskler och skelett äro orätt lagda, intrycket är dock fulländadt — då svarar *den*, som lärt sig att *betrakta djuren* med medvetenhet och förstånd: det kan vara riktigt för ett diletantöga, men för mig störa dessa fel intrycket lika mycket, som om man skulle sätta en kroknäsa på Venus

från Milo, eller som om Dannecker's Ariadne bara skulle ha fyra fingrar på handen. Den som till bästa för en förment idealism kan bortse från och trösta sig öfver dylika fel, bevisar icke alls någon högre idealitet, utan blott att han ännu har stora luckor i sin utbildning af det medvetna seendet och därför ännu är omogen, eller att det felaktiga konstverket är tillräckligt godt åt honom. Den sanne konstnären måste vara iakttagare.

Här vill jag nu blott fästa mig vid framställandet af berglandskapet. Då ha vi att strängt skilja mellan den konstnärliga framställningen å ena sidan och den vetenskapliga framställningen å den andra.

Åt konstnären lämna vi all frihet inom det skönas gränser. Det ges i verkligheten vackra och fula bergformer, trädformer o. s. v. Den sanne konstnären utväljer till sin modell de vackra och i hans tanke stämningsfulla. Han kan ändra dem, utsmycka dem efter behag, ty han vill måhända blott gifva stämningen af en typ, icke en bestämd individ. Om vi gå igenom taflorna i en konstutställning, finna vi blott vid några få stora namn, att man gått till väga på det sättet. Långt oftare är den nätt och jämt igenkännliga bergformen så framställd, att dess skönaste individualitet gått förlorad, harmonien i dess former blifvit kränkt; de verkliga bergformerna äro icke förskönade, utan vanställda. För en kännare är det icke idealiseringar, utan karrikatyrier; mycket ofta är det framställt något aldeles omöjligt, som sårar hans öga lika mycket som framställningen af ett missfoster.

Idealet för en konstnärlig framställning af berglandskap skulle vara, att konstnären, efter att ha vandrat i bergen, själf komponerade ett berglandskap, aldeles oberoende af några bestämda, sedda landskap, och utförde det så, att hvar och en skulle tycka, att han varit just på den platsen, och att intet öga funne något oriktigt däri. En sådan konstnär skulle, för att tala bildligt, fullständigast ha tänkt sig in i Skaparens tankar och arbetat vidare på dem som skapare själf. Men detta vore endast möjligt efter ett djupt allsidigt inträngande i naturens väsen. Den sanne konstnären är naturforskare, han släpper icke sin läromästares hand, han kränker icke naturens lagar, hur fritt han än låter fantasien råda.

I en vetenskaplig afbildning är sanningen det första budet. Skarp belysning, stämning, dessa ögonblickets barn äro för det mesta störande. Konsten framställer föremålet, så som det synes för den mänskliga själen, vetenskapen sådant som det är, och som det mänskliga förståndet uppfattat det. Också i den vetenskapliga afbildningen kan en typ skapas. Men detta är likaledes endast möjligt på grundvalen af ett allsidigt begripande af föremålet. Vi måste ju därvidlag i viss mån själfva spela skapare, och en sådan måste ju förstå sin sak. Vid den vetenskapliga framställningen visar sig ännu obevekligare, att blott det riktigt uppfattade kan bli riktigt återgifvet. Det finns berg, som man först måste ha studerat och tecknat från alla sidor, innan man strängt riktigt kan teckna dem från en sida. Här visar sig återigen, liksom för konstnären, att det bästa sättet att lefva sig in i ett föremål, är att teckna detsamma från flere olika sidor.

Hvad vi här sagt om konstnärlig och vetenskaplig framställning af berglandskap, gäller i lika mån om afbildandet af många andra ting. Endast genom allsidigt förstående af själfva föremålet kan konstnären liksom vetenskapsmannen och teknikern åstadkomma en bild, som griper och fångslar oss, antingen den nu som hos den förste vänder sig mera till våra känslor eller som hos de senare mera till vårt förstånd.

Mänsklighetens alltjämt framåtskridande civilisation har i många fall gjort vårt sätt att se mera medvetet, utvidgat möjligheterna för seendet — genom mikroskop och kikare — och ökat njutningen af att se. Men i en annan riktning åter har den skapat inflytelser, som innebära allvarliga faror för vår blick och vårt öga. Som korrektiv däremot bör tecknandet betraktas. Det skall allt mer och mer bli en skola för seendet, liksom gymnastiken är en skola för behärskandet af våra rörelser. Vi ha ett trängande behof af denna skola, för att åter kunna höja vårt seende ur dess redan ganska betydande förfall. I alla lefnadsställningar och yrkesgrenar är medvetet seende till gagn och glädje för själ och sinne. Vårt ädlaste sinne, synen, vill också taga del i det mänskliga framåtskridandet, och teckningen är ett världs-

språk, som kan uttrycka många saker vida bättre än hvarje annat språk, och som vi få allt större behof af. Måtte en insiktsfull reform af teckningsundervisningen taga hänsyn icke blott till själfva tecknandet, utan också först och främst till dess grundval, konsten att se, och höja vår ungdoms iakttagelseförmåga till välsignelse för kommande släkten.

Nya metoder för teckningsundervisning.

EFTER »NEW METHODS IN EDUCATION» AF

J. LIBERTY TADD.

(Särtryck ur tidskriften »Skolan», 1901, häft. 2.)

De afbildningar som här meddelas, och till hvilka fogas förklarande text, äro hämtade från ett större amerikanskt arbete, som bär den ofvan återgifna titeln, »New methods in education». Arbetet är af J. Liberty Tadd, Filadelfia, och redogör för de metoder för undervisning, mr Tadd sedan tjugu år tillbaka tillämpat i det allmänna läroverk för konstindustri, »The public school of industrial art», för hvilket han är direktör. Det är ett omfattande verk om öfver 400 sidor i 4:o med otaliga illustrationer, till belysande af använda arbetsmetoder och vunna resultat. Vi hafva af desamma utvalt några, hvilka synas oss särskildt karaktäristiska.

I hvilken grad teckningen kan blifva ett naturligt uttryksmedel för våra tankar, därom hafva vi med våra nu-

varande teckningsmetoder ingen rätt föreställning. Dessa gifva ingen verklig öfning i konsten att teckna själfva formelementen. Men all teckning låter återföra sig till vissa enkla *grundformer*. Tecknaren använder äfven i sitt konstnärligt mest genomtänkta arbete endast ett mindre antal sådana former: enkla kurvor, delar af cirkelbågen, räta linier. Behärskar han dessa element, så att han kan framställa dem i olika riktningar, från olika utgångspunkter och olika storlekar, då äro de första mekaniska villkoren för teckning gifna.

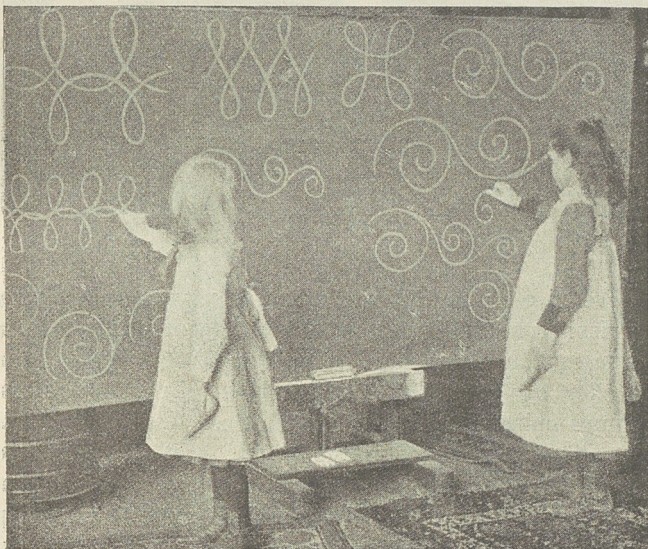

Första öfningar i formelementen.

Öfningen i dessa formelement är för teckningen lika grundläggande som skalor och dylika öfningar i musiken. Ingen som sysslar med denna sistnämnda konst, tror sig om att kunna undvara grundliga förberedelser genom sådana öfningar, och han vet, att han alltjämt måste fortsätta med dem. Men tecknaren vill icke erkänna eller synes icke veta om, att hans konst också måste grunda sig på vissa elementära *öfningar*. Och dock är det först när handen fullt automatiskt återgifver de enkla grundformerna och med automatisk lätthet sammansätter dem till mera komplicerade sådana, som teckningen kan blifva fullt naturlig och säker. Mr Tadd återkommer oupphörligt till begreppet »*automatisk*», som i

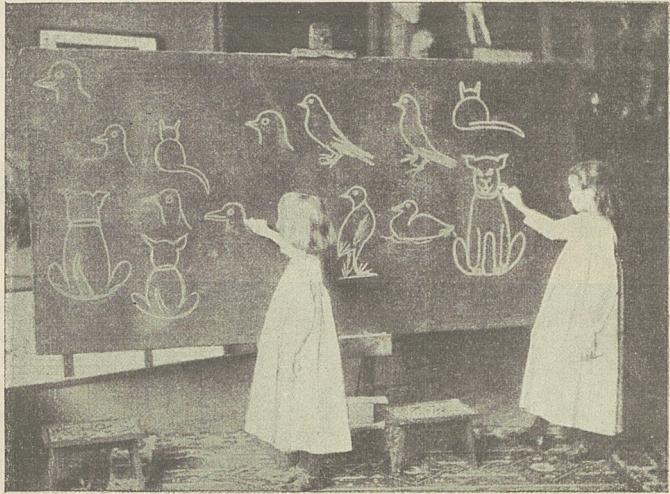
hela hans undervisningsmetod spelar en så stor roll. Begreppet är enkelt. Automatisk säges den rörelse vara, som utföres på vår viljas befallning, utan att vi behöfva eftersinna, huru den skall utföras.

Vill man grundlägga en säker teckning, måste barnen sålunda från början öfvas i dessa formelement, först de enklaste och lättaste, sedan efter hand de mera rikt utbildade. Endast på så sätt kan ock teckningen blifva, hvad den, så-

Öfningar i formelementen.

som vi antydtt, enligt Tadd bör vara: ett fullt naturligt uttrycksmedel för våra tankar. Sammanhanget mellan idéen och handens rörelse, som, när vi skrifva, blifvit så automatiskt, att handen rör sig som tanken vill, utan att vi tänka därpå, kan blifva lika fast då det gäller återgifvandet af de enkla grundformer, till hvilka alla sammansatta former i naturen och verkligheten liksom låta återföra sig. När en sådan automatisk färdighet är vunnen, skall människan till skrift och tal lägga ett tredje uttrycksmedel, som skall visa sig af icke mindre betydelse än dessa hägge.

Minnesteckning.

Äfven i ett annat afseende är vår nuvarande teckningsundervisning bristfällig. Den afbryter de naturliga ledningsbanorna mellan ideerna om föremålen i vår tanke och handens eller armens inneboende tendens till deras afbildning. Det finnes enligt Tadd en sådan tendens. Endast om vi låta barnet djärft och frimodigt följa sin drift att omedelbart teckna *det hela*, föremålet i sin helhet, gifva vi stöd åt denna tendens. Men vår nuvarande undervisningsmetod riktar uppmärksamheten helt och hållet på detaljen. När barnet skall lära sig att draga ett rakt streck, så får det draga del efter del, under det att kautschuk flitigt användes. Till slut framstår den på så vis hoplappade linjen såsom ett helt. På samma sätt vid återgifvandet af andra geometriska eller verkliga föremål. Aldrig en omedelbar syftning på det hela med lugn resignation med afseende på detaljernas ofullkomligheter, blott totala syftet vinnes. Alltid i stället ett det helas sammansättning genom detaljernas hopfogning. Men det bör vara på motsatt vis. I *en* dragning bör barnet lära sig draga den räta linjen, i *en* dragning cirkeln o. s. v. Då har det stöd af sin egen inre förmimelse af föremålet och sin naturliga tendens, och denna sista stärkes genom återverkan af den fullbordade teckningen.

Är detta sant, ledas vi ovillkorligen till en förändring af de yttre anordningarna för teckningsundervisningen. Denna måste först och främst så ordnas, att icke blott handens utan armens fria och afbildande rörelse möjliggöres. Men vidare kräfvdes ett sådant material, att verklig öfning, upprepning af de afbildande rörelserna kan förekomma. Och af bägge dessa skäl föras vi till *svarta taflan*. Den fria, upprätta, lediga ställningen framför detta »staffli» stärker och lifvar dessutom formkänslan.

Minnesteckning och frilandsöfning.

I Tadds system intager teckningen på svarta taflan — såsom ock framgår af afbildningarna — en mycket viktig plats, och denna teckning är äfven därför en hufvudsak, att endast där den utbildning till automatisk färdighet kan äga rum, för hvars betydelse vi ofvan redogjort.

Den som erkänner vikten af att stärka vår inneboende känsla af föremålens former, och som i likhet med Tadd tror, att teckningen särskildt därför är af betydelse, att den liksom »inorganiserar» i vårt väsende den exakta idéen om dessa former, på samma gång den stärker de naturliga tendenser till verksamhet, som från början förefinnas, han

måste erkänna önskvärheten att öfva barnen i teckning äfven med vänster hand. För *tvåhandsteckningen* tala ock andra skäl, för hvilka vi här icke hafva tillfälle att redogöra.

Då det gäller att utbilda ett barn i en färdighet sådan som teckning, bör man enligt Tadd välja den rätta tidpunkten i barnets lif till utgångspunkt. Det finnes en tidpunkt, då teckning är det naturliga uttrycket för dess idéinnehåll —

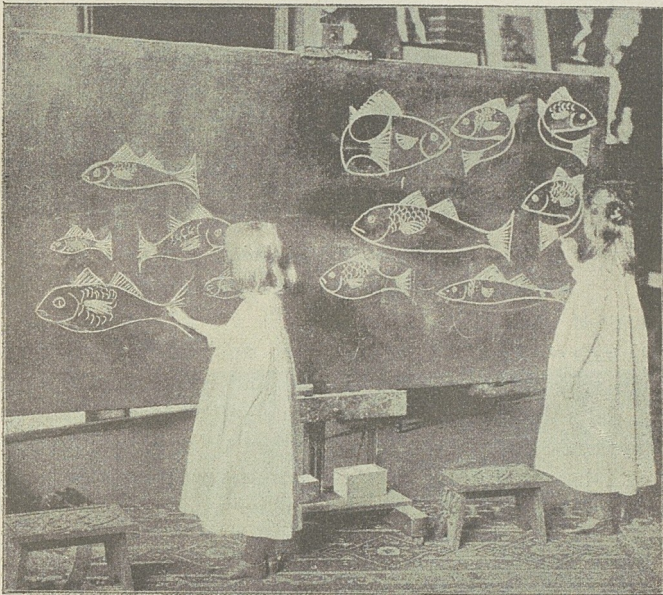

Tvåhandsteckning.

det griper naturligen till pennan. Försummas en sådan »nascent period», skall det försummade aldrig kunna fullt ersättas; gifver man åter just då åt barnet en naturlig och på samma gång metodisk undervisning, skall det snart nå förvånande resultat. Kännare af det mänskliga sjäslifvets utvecklingsförlopp från barnåren enas ock mer och mer om att sådana »nascent periods» gifvas för de flesta olika mänskliga anlag och sidor af det fulländade mänskliga väsendet. Det

gynnsamma resultat Tadd uppnått tillskrifver han icke minst den omständigheten, att han i sin skola kan begagna sig af »the nascent period» för teckningsanlaget.

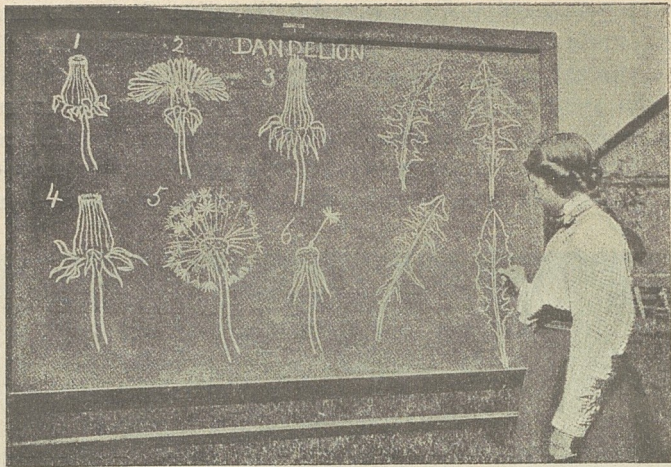
Teckningens uppgift är långt betydelsefullare, än man i allmänhet anser. Den skall bringa oss närmare naturen och naturföremålen. I naturen är hälsa, där är sanning, och för hvarje steg vi komma närmare naturen, vinna vi själfva större

Minnesteckning.

kraft och hälsa. Men verklig naturkunskap står icke att vinna utan reproduktion af naturföremålen. Alltså teckning efter direkt naturiakttagelse. Sedan minnesteckning. Slutligen när man fram till fri men naturenlig skapelse: man gifver det föremål, som tecknas, en själffunnen men efter naturens allmänna lagar bildad form. — Teckning ur minnet är särskildt viktig, ty den tvingar till förnyad naturobservation, den tecknande återvänder till föremålet och fördjupar sig däri.

Vi hafva återgifvit några af grundtankarna i Tadds arbete

Botanisk minsteckning.

Noggranna pennteckningar efter växten i fråga förut gjorda.

— sådana vi förstått dem, och med anslutning till här meddelade afbildningar. Hvad vi meddelat är emellertid blott en ringa del af det nya, som arbetet innehåller. Hand i hand med teckningsundervisningen går nämligen i Tadds skola modellering i lera och arbete i trä. Däröfver vore ju ock mycket att tala. Och äfven om sättet, hvar på principerna för teckningsundervisningen tillämpats. Dessutom innehåller arbetet en rikedom af allmänna pedagogiska iakttagelser och satser, och särskildt rörande den tekniska undervisningens allmänna mål och betydelse märkliga uttalanden. Visserligen lägger Tadd den största vikt på färdighet och säkerhet. Dock är målet för den tekniska undervisningen aldrig färdigheten såsom sådan, utan något långt högre, nämligen att bibringa: ett rikt och klart idéinnehåll; en stark fattning af naturens oändliga storhet och skönhet, hvaraf hälsa och lefnadsmod följa; handlingslust och duglighet att handla; slutligen makt att meddela sig och uttrycka sina tankar.

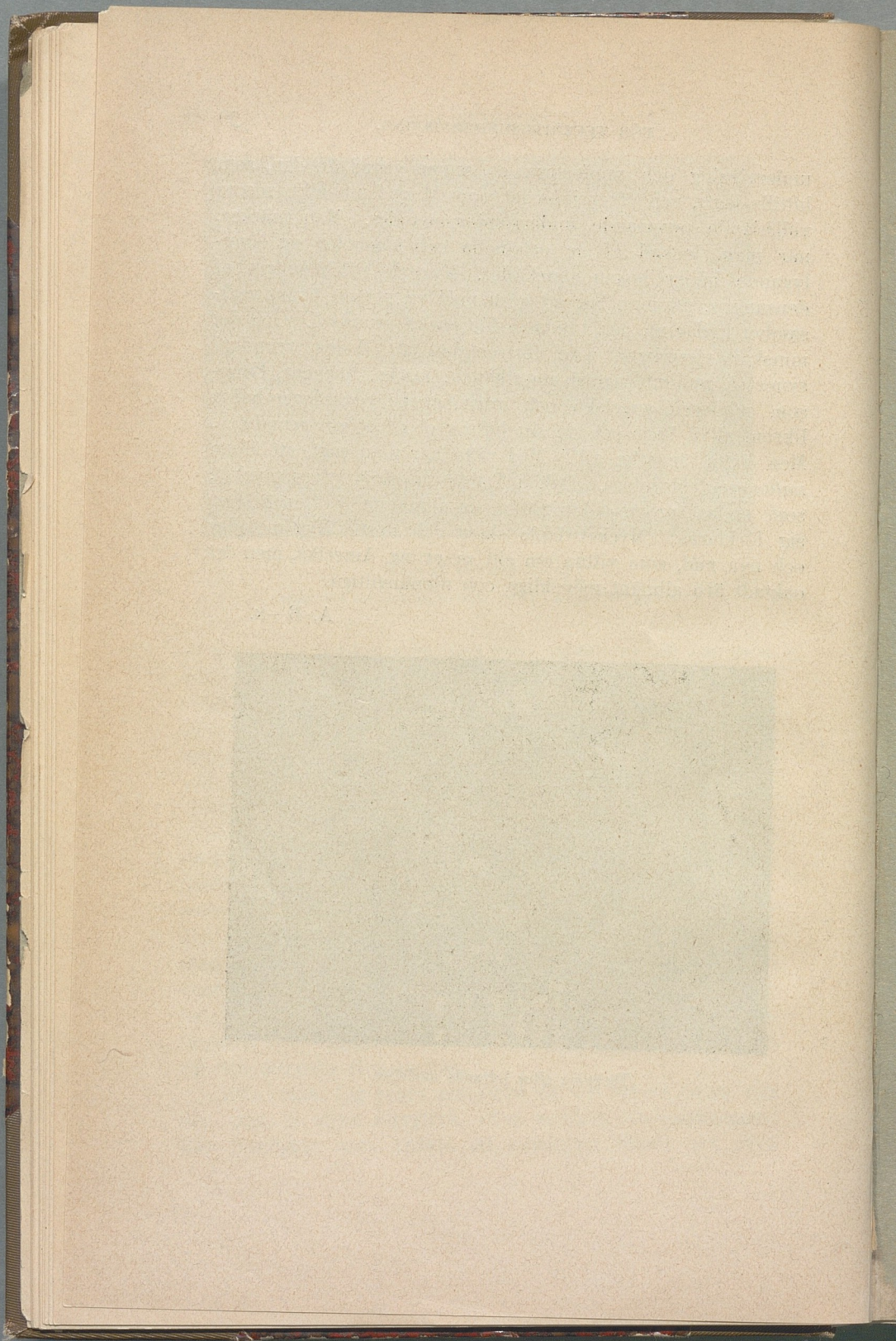
Icke utan fog synes mr Tadd för sitt arbete hafva valt den titel vi ofvan återgifvit, »Nya metoder för uppfostran». Här föreligger utan tvifvel ett storartadt försök att gifva

undervisning och uppfostran en annan grund än den, som hittills lagts, och öfvervinna fel, som länge framhållits såsom vidlådande nuvarande undervisningsmetoder. Man märker, när man, lockad af de originella och i och för sig öfvertygande bilder boken innehåller, öfvergår till läsningen af densamma, att man har att göra med en person, hvars verksamhet hvilar på den bredaste filosofiska grundval. Och det minskar visserligen icke förtroendet, att denna grundval synes så genuint engelsk-amerikansk: Locke, Spencer, Emerson, moderna engelska och amerikanska psykologer hafva liksom gifvit hvar och en sitt bidrag och lagt sin grundsten. Men detta är icke allt. Med rätta har man sagt, att äfven *nationerna* filosofera. Och i Tadds uppslag gifves mycket, som endast ur en sådan nationens allmänna lifsfilosofi låter sig förklaras. Mycket både skönt och stort. Nya metoder och nya mål, som vittna om sitt ursprung, Amerika, men det oaktadt äro allmänt mänskliga och allmängiltiga.

A. B—N.

Teckning efter levande modeller.

Anmälan.

(Forts. fr. omslagets 2:a sida.)

Det är ett utmärkande drag för den pedagogiska diskussionen i vårt land, åtminstone så vidt det gäller det talade ordet, att den förnämligast föres mellan äldre lärare. De yngre synas ej vänta tillbörlig och tillräcklig uppmärksamhet åt sina ord. Och dock borde det vara på annat sätt. De yngre lärarna stå i mera omedelbart förhållande till tidens nya riktningar och äga en lifligare känsla för det goda och berättigade i dessa. Om deras ord ej göra sig gällande, skola läroverken och undervisningen ovillkorligen stelna i former, som ej längre kunna anses lifsdugliga.

Kanske är en af anledningarna till det påpekade missförhållandet att söka däri, att man i den pedagogiska diskussionen vant sig att fordra systematisk fullständighet vid hvarje frågas behandling; en sådan systematisk fullständighet står nämligen oftast blott den äldre och erfarne till buds, under det att ett nytt uppslag ofta har en till det yttre ganska tillfällig och ofullständig karaktär. Vi skola därför alltid söka hålla klart för oss, att utvecklingen på undervisningens område såväl som på alla andra är *betingad lika mycket af rikedom på nya uppslag och enskilda observationer som af den systematiserande tankens till fullständighet syftande utredningar*, och skola räkna som en ära att för de förra likaväl som för de senare kunna bereda ett rum i vår tidskrift.

Men andra än viktigare anledningar till det ringa inflytande de yngre lärarne utöfva i den pedagogiska diskussionen finnas säkert, och *en af dem är otvifvelaktigt de yngre lärarnas osjälfständiga ställning*, grundad bl. a. i deras sena befordran. Med öfriga pedagogiska organ skola vi förena våra krafter att söka råda bot för detta och liknande missförhållanden.

ARTUR BENDIXSON.

Tidskriften »SKOLAN» utkommer under år 1901 med 8 häften om 2 ark, första häftet under januari månad, andra häftet i februari och minst ytterligare två under vårterminens lopp. Priset för årgång blir 3 kronor. Lösa häften säljas till 50 öre.

Prenumeration mottages i alla boklädor, på alla postanstalter samt direkt hos förläggaren

ALBERT BONNIER.

Anmälan.

I samband med tidskriften »Skolan» utkommer en serie smärre skrifter i frågor rörande undervisning och uppfostran samt i ämnen, som kunna sägas hafva betydelse för uppfattningen af vår tids allmänna skaplynne. Afsikten med denna skriftserie är att, utöfver den krets, till hvilken tidskriften i fråga själf kan nå, göra en något större allmänhet bekant med märkligare nyheter på undervisningens eller uppfostrans område, för så vidt de syfta till en omgestaltning af dessa. Därigenom hoppas vi i vår mån kunna bidra till bildande af en allmän och upplyst opinion rörande den riktning, i hvilken våra läroverks och hela vårt undervisningsväsens utveckling bör gå.

Artur Bendixson.

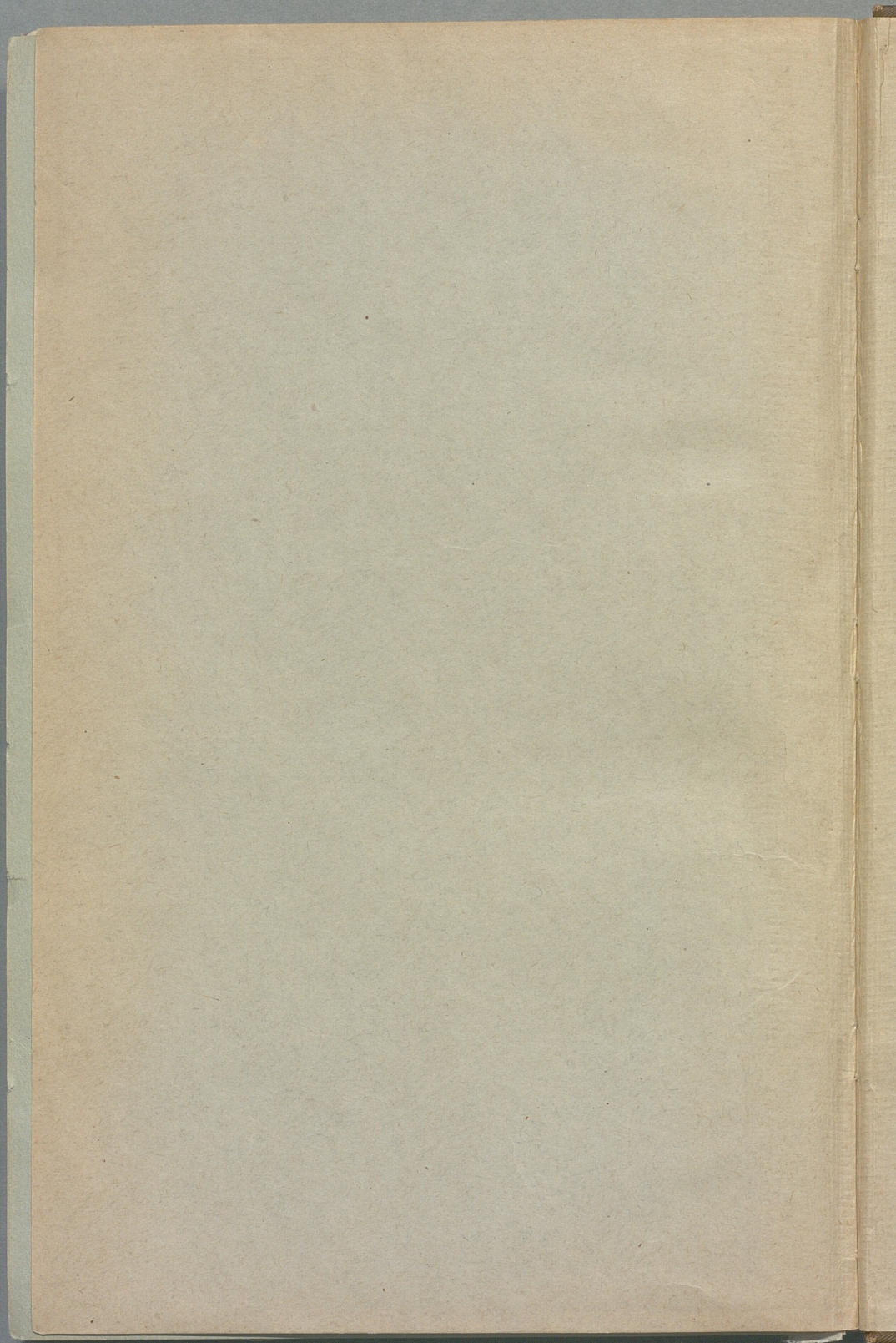
Af ofvannämnda

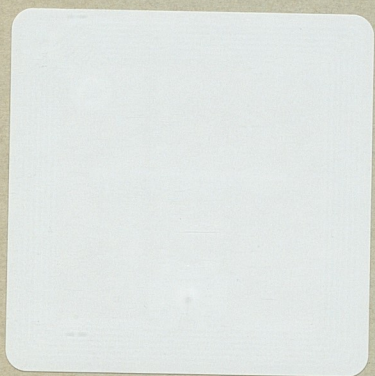
Smärre Skrifter

i frågor rörande undervisning och uppfostran
hafva följande tre häften samtidigt utkommit:

1. **Konsten att se och teckna af Albert Heim.** — Nya metoder för teckningsundervisning efter *J. Liberty Tadd.* Med 9 illustrationer. 75 öre.
 2. **Om kroppsöfningarna vid våra skolor och lärarnes ställning till dem af J. W. Åkermark.** 75 öre.
 3. **Friedrich Nietzsche.** En värdesättning af professor *Vitalis Norström.* 50 öre.
-

12

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 114 988

www.books2ebooks.eu